

ΚΩΝΣΤΑΝΤΣΑ ΜΟΤΣΑΡΤ

υπέροχα για την οίκη και τη χριστιανική τους εulάβεια, τὰ γράμματα αὐτὰ, δείχνουν πόσο ξνιωσε τὴ δυστυχία του καὶ πῶς τὴν ὑπόμεινε. Τὸ χτύπημα αὐτὸ τῆς μοίρας στάθηκε σκληρότερο στὴν ξενητιά. Κι ἀπ' ὄλες τὶς χώρες, καμιά δὲ δείχτηκε τόσο ἀφιλόξενη καὶ τόσο ἀπαίσια γιὰ τὸ Μότσαρτ, ὅσο ἡ Γαλλία. Γιατὶ νὰ μὴν τὸ ποῦμε, ἀφοῦ αὐτὸς τὸ εἶπε τόσες φορές; Ὁ πονεμένος αὐτὸς καλλιτέχνης ἔδειξε μιὰ τέλεια περιφρόνηση, ἀηδία κι ἀπέχθεια γιὰ τοὺς Γάλλους. Δὲν ἔγραψε στὴ Γαλλία καὶ γιὰ τὴ Γαλλία, παρὰ ἐλάχιστα: τὸ μπαλλέτο *Les petits Riens* καὶ δύο συμφωνίες, πού παίχτηκαν στὸ ἐκκλησιαστικὸ κοντσέρτο μ' ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία. Ἐγραψε ὅμως πολλὰ ἐναντία στὴ Γαλλία, καὶ μ' ἕνα πνεῦμα, πού αὐτὲς οἱ λίγες γραμμὲς φτάνουν γιὰ νὰ τὸ χαρακτηρίσουν: «Ἄν τὸ Παρίσι ἦταν τόπος ὅπου οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔχουν αὐτιά, καρδιά γιὰ νὰ αἰσθάνονται κι ἐλάχιστὴ ἀντίληψη καὶ γούστο γιὰ τὴ μουσικὴ, θὰ γελοῦσα γιὰ ὄλα αὐτὰ μ' ὄλη μου τὴν καρδιά. Ὅμως βρίσκομαι περιτριγυρισμένος ἀπὸ χτήνη κι ἡλίθιους (ἀπὸ μουσικὴ ἀποψη). Καὶ πῶς θὰ μπορούσε νὰ ἦταν ἀλιώτικα; Σ' ὄλες τοὺς τὶς πράξεις, τὶς ἐπιθυμίες καὶ τὰ πάθη τοὺς εἶναι ἴδιοι. Δὲν ὑπάρχει, ἀληθινά, σ' ὄλον τὸν κόσμο ἄλλος τόπος σὰν τὸ Παρίσι. Καὶ μὴ νομίζετε πῶς παραλογίζομαι ὅταν μιλῶ ἔτσι γιὰ τὴν ἐδῶ μουσικὴ. Ἄπευθυνθεῖτε σ' ὅποιον θέλετε —ἐκτὸς ἀπὸ Γάλλο ἐκ γενετῆς, καὶ φτάνει νὰ ναι κάποιος στὸν ὁποῖο νὰ μπορεῖ ν' ἀπευθυνθεῖ κανεὶς—, θὰ σὰς ποῦν ὄλοι τὸ ἴδιο πρᾶμμα».

«Ὅλα αὐτὰ», πού γι αὐτὰ παραπονιέται καὶ κατηγορεῖ τοὺς Γάλλους ὁ φτωχὸς Μότσαρτ, ἦσαν τὸ συνηθισμένο φόρτωμα ἀπὸ φροντίδες καὶ θλίψεις, πού ἀκόμα καὶ στὸν τόπο του τὸ κουβαλοῦσε διαρκῶς. «Ὅλα αὐτὰ», ἦσαν ἡ ἀδιαφορία ἐνὸς ἱμπρεσαρίου θεάτρου ἢ συναυλίας, ἡ βλακεία, ἡ ἀναισθησία κι ἡ χτηνωδία ἐνὸς τρανοῦ ἄρχοντα, σὰν τὸ δούκα ντὲ Γκίν: ἡ ἀκάτανοησία κι ἡ ἀδιαφορία ἐνὸς κοσμικοῦ ἀκροατηρίου, σὰν κι αὐτὸ τῶν σαλονιῶν τῆς δούκισσας ντὲ Σαμπό. Στὴν πραγματικότητα ὅμως, γιὰ τὴ «ὄλα αὐτὰ» νὰ τὰ καταλογίζει περισσότερο στοὺς Γάλλους παρὰ στοὺς Γερμανοὺς; Σάμπως οἱ συμπατριῶτες του τὸν ξνιωσαν καὶ τὸν τίμησαν περισσότερο ἀπὸ τοὺς Γάλλους; Δὲν ἦταν Γάλλος, τουλάχιστον ἐκ γενετῆς, αὐτὸς ὁ βαρῶνος Γκρίμ, πού σήμερα παραπονιέται ἐναντία του, ὁ Μότσαρτ, ὅσο ἄλλοτε τὸν παίνευε. Ἄν ὁ Γάλλος συνθέτης Γκρετρώ, δὲ μιλᾷ στ' ἀπονημονεύματά του γιὰ τὸ Μότσαρτ, ὁ ἐπίσης Γάλλος συνθέτης Γκοσσὲκ ἦταν, καθὼς λέει κι ὁ ἴδιος. «ἐξαιρετος φίλος του». Τέλος, καὶ προπάντων, ἦταν Αὐστριακὴ ἀρχιδούκισσα ἡ τότε βασίλισσα τῆς Γαλλίας Μαρία—Ἄντουανέττα, πού δὲν καταδέχτηκε οὔτε κἀν τὰ τὸν ἀκούσει, κι ἀκόμα οὔτε νὰ ἐνδιαφερθεῖ νὰ μάθει ἄν, αὐτὸς ὁ γαλανομάτης νέος, μὲ τ' ἀρμονικὰ χέρια, πού ἐρχόταν ἀπὸ τὴν πατρίδα της, δὲν ἦταν ὁ παλιὸς μικρούλης ἀγαπητικὸς της.

Μέ την έπαφή και μέ την αντίθεση που είχε μέ τους Γάλλους, μέ τό χαρακτήρα τους, τό πνεύμα τους και τά ήθη τους —που τότε κάθε άλλο παρά σοβαρά ήσαν, ό Μότσαρτ ένωθε ακόμα πιό τρανή την άγνότητα της ψυχής του, που δυνάμωνα και γινόταν πιό σταθερή παράλληλα μέ τη θρησκευτική του πίστη και τη συνείδηση και την ύπερηφάνεια της φυλής του, »Αυτό που μ' έμψυχώνει περισσότερο και διατηρεί άκλόνητο τό θάρρος μου, είναι τό ότι είμαι ένας τίμιος Γερμανός». Άλλου γράφει: «Παρακαλώ κάθε μέρα τόν Παντοδύναμο Θεό, νά μέ αξιώσει νά υποφέρω τό κάθε τί έδώ μ' έγκαρτέρηση, σέ τρόπο που νά τιμηθώ κι έγώ κι όλη ή γερμανική φυλή, άφου τό κάθε τι γίνεται γιά νά δοξαστεί περισσότερο. Τόν Ικετεύω νά μου επιτρέψει νά κάμω την τύχη μου και νά κερδίσω πολλά λεφτά, γιά νά μπορέσω νά σας βοηθήσω νά βγειτε από τη στενόχωρη θέση σας, που είναι τώρα τόσο άξιολύπητη, και νά μπορέσουμε νά ζήσουμε όλοι μαζί, χαρούμενοι κι εύτυχισμένοι. Άλλωστε, γεννηθήτω τό θέλημά του ως έν ουρανῶ και επί της γης».

Στά όρια, ή μάλλον στην κορφή, τών ευχών του και τών ελπίδων του αυτών, ό Μότσαρτ έβλεπε άκόμη νά λάμπει από μακριά τό έρωτικό του άστέρι. Η Άλοΐσια δέν είχε πάψει ακόμα νά κατέχει την καρδιά του. Έκατό φορές μιλάει γι αυτή, στα γράμματα που στέρνει στον πατέρα του, γιά νά τόν πείσει ή γιά νά τόν άφοπλίσει. Πιστός στό πάθος του, μένει επίσης πιστός στην ίδιαφυτα του και στη δουλειά του. Δημόσιες ή ιδιωτικές συναυλίες, μαθήματα στις πιό έξευτελιστικές τιμές, τίποτα δέν τόν ταπεινώνει ούτε τόν άποκαρδιώνει σ' αυτό τό Παρίσι, που τόσο τό απέχθάνεται, όπου όμως ή θέλησή του νά πετύχει επιμένει κι άτσαλώνεται.

Θά έμενε έκει περισσότερο· μά ό πατέρας του, που μόνος του τόν έστειλε στο Παρίσι, δέν επιθυμούσε τώρα τίποτα άλλο, παρά νά τόν πάρει πάλι από κεϊ, και νά τόν ξαναϊδεϊ. Πάντα υπάκουος, ό Βόλφγκανγκ ξαναπήρε τό δρόμο γιά τό Σάλτσμπουργκ —δρόμο μαθητή ή έρωτευμένου— που περνούσε άπ' τό Μάνχαϊμ κι άπ' τό Μόναχο. Στο Μόναχο, αλίμονο! ξαναβρήκε την Άλοΐσια, μά ήταν πιά τέλεια αλιώτικη. Όταν μπήκε στο σπίτι της, τόν κύτταξε σάν ένα ξένο. Αυτό τό βλέμμα του έφτασε γιά νά καταλάβει. Η φλόγα ήταν πολύ ζωηρή, μά έσβυσε άπότομα. Ο Βόλφγκανγκ κάθησε στο πιάνο τότε, και μέ μία φωνή, που τη συγκράτησε σταθερή, τραγούδησε: «Άφίνω χωρίς θλίψη την κόρη που μέ περιφρονεί». Λίγες μέρες άργότερα έφτασε στο Σάλτσμπουργκ, πιό φτωχός και πιό δυστυχισμένος άπ' ότι ήταν σάν έφυγε άπ' αυτό.

V

Σάλτσμπουργκ! Και πάλι Σάλτσμπουργκ! Σάλτσμπουργκ, «ό τόπος αυτών τών ζητιάνων!» (Bettelort). Σάλτσμπουργκ! όπου ό Μότσαρτ θά προτιμούσε καλύτερα νά παίξει μπουστά σέ καρέκλες και τραπέζια παρά

μπροστά στους ντόπιους! Τό Σάλτσμπουργκ κι οι κάτοικοί του! Τό Σάλτσμπουργκ και προπάντων ό αρχιεπίσκοπός του, πού ό ζυγός του βαραινει όλο και πιό πολύ, πάνω σ' ένα μέτωπο όλο και πιό περήφανο! 'Αρχιμουσικός, όργανίστας τής μητρόπολης και τής αύλης, ό Μότσαρτ, θά έξακολουθούσε ίσως γιά πολύ νά γράφει μεγάλες λειτουργίες γιά τήν εκκλησία, κι όπερέττες γιά τούς πλανόδιους θιάσους, πού έρχόνταν περαστικοί από τό Σάλτσμπουργκ, όταν ό έκλέκτορας τής Βαυαρίας Κάρολος —Θεόδωρος, τόν παρακάλεσε νά έρθει γιά νά συνθέσει τήν όπερα πού θ' άνέβαζε, τήν όνοιξη τοῦ 1781, τό θέατρο τοῦ Μονάχου. 'Η όπερα αύτή ήταν ό 'Ιδομενεύς, πού σημείωσε μιá τέτοια λαμπρή έπιτυχία, ώστε ή φήμη τής έφτασε ως τή Βιέννη. 'Αμέσως ό κακόψυχος αρχιεπίσκοπος τοῦ Σάλτσμπουργκ, πού βρισκόταν τότε εκεί, βιάστηκε ν' ανακαλέσει, ή μάλλον νά ξαναπάρει, σά νά ήταν ένα άντικείμενο τής ιδιοχτησίας του, έναν ύπνρέτη, τόν όποιο έμπόδιζε συστηματικά νά κάμει κάποια τιμή στον άφέντη του.

Αύτη ή άνάκληση ήταν τρομερά σκληρή. Μά, εύτυχώς γιά τό Μότσαρτ, κράτησε λίγο. «Τώρα —γράφει ό Μότσαρτ, τήν έπομένη τής άφιξης του στη Βιέννη (Μάρτης τοῦ 1871)— τώρα άς μιλήσουμε γιά τόν αρχιεπίσκοπο». 'Εχοντας κοντά σ' αυτόν τή θέση και τή μεταχείριση τοῦ ύπνρέτη, ό συνθέτης τοῦ 'Ιδομενεά έτρωγε μαζί μέ τό ύπνρητικό προσωπικό τοῦ αρχιεπίσκοπου. «Οι κύριοι δύο καμαριέρηδες κάθονται στό κεφάλι τοῦ τραπέζιου. 'Εχω τουλάχιστο τήν τιμή νά κάθουμαι πρίν από τούς μαγείρους ... "Όλοι αύτοι οι ύπνρέτες κάνουν χυδαία κι ήλίθια άστεία. κανείς όμως δέν άστειεύεται μαζί μου, γιατί δέ λένω ούτε λέξη· κι όταν βρισκομαι στήν άνάγκη νά πώ κάτι, μιλω πάντα μέ τή μεγαλύτερη σοβαρότητα. Μόλις άποφάω, φεύγω άμέσως». 'Εξ άλλου ό αρχιεπίσκοπος άξιοῦσε άπ' αυτόν μόνο ύπηρεσίες, πού τις πλήρωνε μέ μεγάλη τοιγκουναία. Στο θέατρο, στό κοντσέρτο, ό Μότσαρτ δέ μπορούσε νά παίξει έργο του χωρίς τήν άδεια τοῦ άφέντη του. Τέλος ή ώρα πλησίαζε—τρομερή πραγματικά ώρα— νά έπιστρέψει στο Σάλτσμπουργκ, μαζί μέ τόν αρχιεπίσκοπο, και ν' άφήσει τή Βιέννη, χωρίς ούτε νά έπιχειρήσει νά τήν καταχτήσει. 'Εξ αίτίας αύτής τής έπιστροφής, ξεόσπασε ή τελειωτική κρίση. «'Αρχισε νά μου ψέλνει χωρίς τά παίρνει άνανυή, πώς ήμουν ό πιό εκφυλος βλάκας πού γνώρισε, πώς κανείς δέν τόν ύπνρητοῦσε τόσο καλά όσο έγώ ... 'Αδύνατο νά μ' άφήσει νά πώ μιá λέξη· είχα πιά ξελαμπαιδίσει ... Μου είπε ψευτιές κατάμουτρα, μ' άποκάλεσε άλήτη, παράσιτο, άχρείο ... Τέλος μου άνέβηκε πιά τό αίμα στό κεφάλι και τοῦ είπα: «'Όστε ή Μεγαλειότης σας δέν είναι εύχαριστημένη από μένα; —Τί! μ' άπειλεις κι όλας, άχρεϊ; "Ω! τόν άχρεϊο! Νά ή πόρτα, νά! Δέ θέλω πιά νά χω καμιά σχέση μ' έναν άθλιο σαν κι έσένα».

Ἀπόμεινε ὁμως νά γίνει ἀκόμη κάτι, κι αὐτό ἦταν τὸ πιό ἄτιμο ἐκ μέρους τοῦ ἀρχιεπίσκοπου. Ἐνας ἀρχιθαλαμηπόλος του, ἕνας μεγάλος ἄρχοντας, ἐπιφορτίσθηκε γι αὐτό. Ἡ ἱστορία κράτησε τ' ὄνομά του, ἦταν ὁ κόμης Ἄρκο. Ἐτσι ὀνομαζόταν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν ὁποῖο διώχθηκε, κυριολεκτικά σὰ σκυλί, μὲ κλωτσιές, ὁ ἄνθρωπος τοῦ ὀνομαζόταν Μότσαρτ.

«Δὲν ἔχω πιά τὴν κακοτυχία, γράφει ὁ Μότσαρτ στὸν πατέρα του, νὰ βρῖσκομαι στὴν ὑπηρεσία τοῦ Σάλτομπουργκ. Σήμερα εἶναι ἡ εὐτυχισμένη ἡμέρα τῆς ἀπελευθέρωσής μου». Ἐπιτέλους θὰ ξαναβρεῖ τὸν ἑαυτό του καὶ θὰ ξαναγίνει χτῆμα δικό του. Ἐπιτέλους, καθὼς λέει κι ἡ γραφή, θὰ γίνει κύριος τῆς ψυχῆς του. Μά, ὅπως λέει ἐπίσης ἡ γραφή, τὴν κυριότητα αὐτὴ θὰ τὴν ἀποχτήσει μὲ τὴν ὑπομονή, τὴ δοκιμασία καὶ τὴ δυστυχία.

Ὁ Μότσαρτ εἶναι τώρα εἴκοσιπέντε χρονῶν. Δέκα μόνο χρόνια τοῦ ἀπομεινὸν νὰ ζήσει, κι αὐτὰ τὰ δέκα χρόνια, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχιστες σύντομες ἀπουσίες του, θὰ τὰ ζήσει στὴ Βιέννη. Ἄφησε «τὴν ὑπηρεσία τοῦ Σάλτομπουργκ», μ' ἄλιμονο! «ἡ ὑπηρεσία τῆς Βιέννης» δὲν ἦταν γραφτὸ νὰ τοῦ εἶναι πολὺ πιὸ γλυκιά. Ἀνικάνως, ὄχι μόνο νὰ τὸν νιώσει —γιατί ὁ αὐτοκράτορας Ἰωσήφ ὁ Προς ἦταν μουσικὸς— ἀλλὰ νὰ τὸν διαλέξει καὶ νὰ ἐπιβάλλει τὴν ἐκλογὴ του, ὁ μονάρχης αὐτός, τὸν πῆρε στὴν ὑπηρεσία του, δίνοντάς του μιὰ ἀσήμαντη θέση, κι ἔναν τίτλο πολὺ ταπεινὸ κι ἐλάχιστα προσοδοφόρο. Ἡ ρῆξη πού χε μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπο πρῶτα, κι ὕστερα ὁ καινούριος ξρωτας τοῦ Βόλφγκανγκ, κι ὁ γάμος του, ὅλα αὐτὰ συντελοῦν τώρα νὰ ξεμακρύνει κι ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ νὰ χαλαρωθεῖ ὁ δεσμός πού ἔκωνε ἄλλοτε τόσο στενά πατέρα καὶ γιό. Ἡ ραδιουργία καὶ ἡ δολοπλοκία θὰ ξεσηκωθοῦν ἐναντία στὴ μεγαλοφυΐα του. Ὑστερα ἀπὸ τὸ συνθέτη τοῦ Ἰδομενέα, ὁ συνθέτης τῆς Ἀπαγωγῆς ἀπὸ τὸ Σεράϊ, τῶν Γάμων τοῦ Φίγκαρο, τοῦ Μαγεμένου ἀλύου, τοῦ Ντὸν Ζουάν, καὶ τῆς Ἐτσι κάνουν ὄλες, θὰ ξεοδέψει τις τελευταῖες του δυνάμεις στὸ ἀνώφελο κι ἀπελπισμένον κυνηγητὸ τοῦ κέρδους καὶ τῆς εὐνοίας τῶν ἰσχυρῶν. Ὁ Μότσαρτ δὲ μπορεῖ πιά νὰ βρεῖ ἀρκετὲς παραδόσεις γιὰ νὰ θρέψει τὸ Μότσαρτ, κι ἡ ἐποχὴ τῶν πιὸ τέλειων ἀριστουργημάτων του, θὰ εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς πιὸ φριχτῆς φτώχειας καὶ τοῦ οἴκτρου τοῦ θανάτου.

Ἄνάμεσα στίς τόσες πίκρες του, ὁ τόσο ὑπέροχα στοργικὸς αὐτὸς γιός, ἐνίωθε πιὸ ὀδυνηρὴ τὴν οἰκὴ του πίκρα. Στὴ φιλονικία του μὲ τὸν ἀρχιεπίσκοπο, εἶδε μὲ πραγματικὸ πόνον τὸν πατέρα του νὰ ἐκδηλώνεται ἐναντία στὸ γιό του, καὶ τὸ φόβο μαζί μὲ τὸ συμφέρον, νὰ νικοῦν τὴν πατρικὴ ἀξιοπρέπεια. Στίς ἐπιπλήξεις τοῦ ἀνήσυχου, γιὰ νὰ μὴν ποῦμε ἀχάριστου, αὐτοῦ πατέρα, ὁ Βόλφγκανγκ ἀπαντοῖσε μ' ἕνα σεβασμὸ καὶ μὲ μιὰ ἀμείωτη τρυφερότητα, μὰ καὶ μὲ μιὰ θαρρετὴ ἀγανάχτησι·

«Δέν ξέρω, πατέρα, από πού ν' άρχίσω, γιατί δέν μπορώ νά συνέλθω άκόμα από τήν κατάπληξή μου, και δέ θά τό μπορέσω ποτέ, άν έξακολουθείς νά σκέφτεσαι και νά γράφετε κατ' αυτόν τόν τρόπο... Βέβαια νιώθω πάντα τόν πατέρα... Δχι όμως τόν καλύτερο άπ' όλους τούς πατεράδες. ούτε τόν πιό στοργικό, ούτε τόν πιό ένδιαφερόμενο γιά τήν τιμή του και γιά τήν τιμή τών παιδιών του. Κοντολογίς ό πατέρας αυτός δέν είναι πιά ό πατέρας μου».

Και πραγματικά δέν ήταν πιά ό πατέρας του, δχι μόνο γι αυτήν άλλα και γι άλλες αίτίες άκόμη. "Όσο έλειπε γιά τόν προσβαλμένο Μότσαρτ, τόσο έλειπε και γιά τόν έρωτευμένο Μότσαρτ, ό πατέρας του, ό άληθινός του πατέρας.

Άφίνοντας τόν άρχιεπίσκοπο, ό Βόλφγκανγκ κατέφυγε στην οικογένεια Βέμπερ. Ό πατέρας είχε πεθάνει. Ό κοκέττα Άλοΐσια είχε φύγει από τό σπίτι, παντρεύτηκε τόν ήθοποιό Λάνγκε, και τώρα τραγουδούσε στην Όπερα. Ό μητέρα μαζί με τις άλλες τρεις κόρες της, τή Ζοζέφα, τήν Κωνσταντσα και τή Σοφία, κρατούσαν μιά μικρή πανσιόν, πού είχε γιά έμβλημα: Τό μάτι του Θεού. Σ' αυτήν τήν πανσιόν δέχτηκαν πρόθυμα τόν ξημο και δυστυχισμένο φίλο τους. Σέ λιγάκι, οι τελευταίες θύμισες τής Άλοΐσιας, σβύστηκαν από τή σκέψη του Βόλφγκανγκ, μπροστά στα θέλητρα τής χαριτωμένης και φρόνιμης Κωνσταντσας. «Δέν είναι άσκημη, όμως δέν είναι κι άμορφη... Όλη της ή άμορφιά συγκεντρώνεται στα δυό της μαύρα ματάκια, και στ' ώραίο της παράστημα. Δέν έχει ζωρότητα πνεύματος, είναι όμως άρκετά μυαλωμένη γιά νά μπορεί νά έκπληρώνει τά καθήκοντά της σά σύζυγος και σά μητέρα. Δέν είναι πολυέξοδη... άπεναντίας συνηθίζει νά ντύνεται πολύ άπλά... Θέλει νά δημιουργήσει ένα νοικοκυριό... έχει τήν καλύτερη καρδιά του κόσμου... τήν άγαπώ και μ' άγαπά μ' όλη της τήν καρδιά. Πέστε μου άν θά μπορούσα νά έπιθυμήσω καλύτερη γυναίκα».

Και τί δέ διηγήθηκαν άλλοτε γιά τούς άμέτρητους και, τρελλούς έρωτες του Μότσαρτ! Όροΐο, μά τήν άλήθεια, θέμα γιά παραμύθια! Σήμερα όμως, γιά τήν Ιστορία δέν ύπάρχει παρά μόνον ένας, ό μοναδικός και νόμιμος έρωτάς του.

Πρώτα—πρώτα όλα ήρθαν ένάντια στις εύχές του Μότσαρτ, και πάνω άπ' όλα, ή πατρική θέληση. "Όμως ή ίδιοφυΐα του ήταν σύμφωνη με τούς πόθους του. Τήν έποχή του γλυκού μά θλιβερού άρραβώνα του, έγραψε τήν Άπαγωγή από τό Σεράϊ, πού ή ήρωΐδα αυτής τής όπερας ονομάζεται όπως κι ή γυνοΐκα του Κωνσταντσα. "Ετσι ό Μότσαρτ, μπροσε νά δώσει όλη του τήν τέχνη κι όλη του τήν ψυχή μαζί, στην πολυαγαπημένη του, τή σύγχρονα Ιδανική και ζωντανή.

Λίγες μέρες μετά τήν παράσταση και τήν έπιτυχία αυτής του τής

δπερας, ή Κωνσταντσα έγινε γυναίκα του (Αύγουστος τού 1872). Μιά άφοσιωμένη φιλενάδα έξυπνήρησε τόν έρωτά τους. Έξασφάλισε τó γάμο τους, πού γιορτάσθηκε, καθώς λένε, ανάμεσα σέ γέλια και σέ δάκρυα. Μά ή πατρική εύχή έλειπε άπ' αυτόν τó γάμο. Ήρθε βέβαια κι αυτή μά πολύ άργά. Καί ποτέ πιά, ώς πού πέθανε, στό πεισμα μιάρ ή δύο άμοιβαίων και μάταιων έπισκέψεων, παρά τόν ύϊκό σεβασμό κι εύλάβεια τού Βόλφγκανγκ, ποτέ πιά ó πατέρας δέν ξανάνοιξε' όλόκληρη τήν καρδιά του στό παιδί του.

Μά ή Κωνσταντσα χάρισε άνεπιφύλαχτα τή δική της στόν άντρα της. Αυτή ή καρδιά, «ή καλύτερη τού κόσμου» έδωσε πάντα τή χαρά και τήν ίκανοποίηση στό Μότσαρτ. Πρέπει νά πιστέψουμε πώς ή συζυγική του ζωή δέν ήταν τόσο τέλεια άγνή, όσο ή ζωή του σάν άνύπαντρου; Ή Κωνσταντσα δταν, άφου χήρεψε, ξαναπαντεύτηκε, μιλούσε, καθώς λένε, γιά μερικά «παραστρατηματάκια» του. Ή άλήθεια είναι πώς πρόσθετε, ότι ó άντρας της τά όμολογούσε ό ίδιος, και πώς αυτή δέ μπορούσε νά μñν τού τά συγχωρήσει άμέσως' τόσο ήταν άξιαγάπητος! Φαίνεται όμως ότι τά παραστρατηματάκια αυτά ήσαν έλαφρά, κι όλες οι σύγχρονες τού ζευγαριού Μότσαρτ μαρτυρίες, έπιβεβαιώνουν, πώς τίποτα δέν έδιωξε ποτέ άπό τó σπιτικό τους τή χαρά, τήν έλπίδα, και τόν έρωτα.

Άπό μέρος τού Μότσαρτ, (τά ώραιότατα γράμματά του τó μαρτυρούν), ήταν ώς τó τέλος τής ζωής του ό πιό προσεχτικός κι ό πιό άφοσιωμένος, ό πιό τρυφερός κι ό πιό συγκινητικός, ό πιό λεπτός κι ό πιό γλυκός έρωτας. «For worse and for better». λένε οι "Άγγλοι γιά τó γάμο: «Ή ένωση γιά τó χειρότερο και γιά τó καλύτερο». Ό Βόλφγκανγκ και ή Κωνσταντσα δέ γνώρισαν σχεδόν μαζί παρά μόνο τó χειρότερο. Τó ύπόφεραν όμως, όχι μόνο γενναία, άλλα και χαρούμενα. Τó θάρρος κι ό ήρωϊσμός, μπορούμε νά πούμε, τού Μότσαρτ, είχε μέσα του κάτι τó νεανικό, τó ευθυμο και τó γελαστό.

Ή Βιέννη, καθώς ξέρουμε, δέν τού έδωσε ούτε άνάπαψη, ούτε χρήματα, ούτε δόξα. Στη Βιέννη, ή δπερά του οι **Γάμοι τού Φίγκαρο** (1786), παρά τήν τεράστια έπιτυχία της, δέ μόρεσε ν' άντισταθεί γιά πολύ στή ζήλεια και στή ραδιουργία. Μά ή Πράγα τίς έκδικήθηκε γιά καλά, κι ή Πράγα λίγους μήνες άργότερα (1787), είχε γι άνταμοιβή της τόν **Ντόν Ζουάν**. Ό Μότσαρτ στήν Πράγα: δέ μπορούσε νά γίνει κάτω άπ' αυτόν τόν τίτλο και μ' αυτό τó φόντο, ένα άπό τά ώραιότερα και τά ζωντανότερα πορτραίτα τού Μότσαρτ. Λί λέω ένα! Θα μπορούσαν νά γίνουν δέκα, είκοσι! Πρώτα πρώτα θά γινόταν πορτραίτα γιομάτα λαμπρότητα και μεγαλειο. Στό θέατρο πούχει πάρει γιορτάσιμη δψη, ό Μότσαρτ διεύθυνε τήν παράσταση τών **Γάμων τού Φίγκαρο**. Τó πρόσωπό του αστράφει άπό χαρά. Κάποια άλλη μέρα δίνει ένα μεγάλο κοντσέρτο. Κάθεται στό πιάνο.